

VIENA SATA VUOTTA SITTEN, OSA 1

Vienan kansa halusi päättää itse omista asioistaan

Autonomiselle Karjalalle oli laadittu perusteellinen ehdotus erityiseksi autonomiasäännöksi vuonna 1917. Heinäkuun puolivälissä 1917 kokoontui Vienan rahvas Uhtualle viettämään perinteistä Pedrunpäivän praasniekkaa. Tällä kertaa oli juhlissa paljon vieraita niin Vienan kylistä kuin Suomestakin ja juhlaväellä riitti paljon pohdittavaa.

Karjalaisten *Sanomien* mukaan juhlissa ”laulettiin useita yksäänisiä lauluja, lausuttiin runoja ja pidettiin puheita – kaikki kansan kielellä ja teroittaen mieliin kansallisen ja valistuksellisen heräämisen tärkeyttä”. Toisena päivänä

pidettiin kansalaiskokous, jossa pohdittiin ”niitä toiveita, jotka oli saatettava Venäjän Perustavalle kansalliskokoukselle ja sitä ennen Venäjän Väliaikaiselle hallitukselle”. Uhtuan kansalaiskokous muodostui Vienan kunnista valituista edustajista. Koolla olleen joukon katsottiin edusta-

van noin kolmannelta alueen asukkaista eli noin yhdeksästä tuhatta vienankarjalaisesta. Kokous asettui kannattamaan Karjalan autonomiaa Venäjän yhteydessä.

Autonomiselle Karjalalle oli laadittu perusteellinen ehdotus erityiseksi autonomiasäännöksi.

Ehdotuksen olivat laatineet kirjailija **Iivo Härkönen** ja kauppias **Paavo Ahava**, avustajinaan kirjailija **Eino Leino** sekä lainoppineet **Viljo Puustinen** ja **V. Kylmäkoski**. He kaikki edustivat keuhkokuumeen henkiin herätettyä Vienan Karjalaisten Liittoa, jonka toimintaa oli päätetty olojen vapauduttua jatkaa nimellä Karjalan Sivistysseura.

Huolimatta siitä, että autonomiaehdotus oli laadittu Suomessa eikä sitä ehditty esitellä ennen kokousta Vienan kylissä, se tuli hyväksytyksi vienalaisten edustajakokouksen päätökseksi.

Autonomiaehdotuksen mukaan Karjalan kansa olisi päättänyt omista asioistaan paikallisissa hallintoelimissä lukuun ottamatta raha-, posti-, sota- ja oikeuslaitosta, joita koskeva päätösvalta olisi jätetty Venäjän valtakunnan hallinnolle.

Sisäisen hallinnon päätettävänä asioina mainitaan mm. maanomistus-, kulkuneuvo-, koulu- ja terveydenhoitoasiat sekä kauppaa, teollisuutta ja muita elinkeinoja koskevat asiat. Luettelo kuvastaa karjalaisten näkemystä kiireellisimmän kohennusta vaativista elämisen edellytyksistä.

Erityisesti maanomistuskysymys oli karjalaisille elintärkeä. Vuosisatainen venäläisen järjestelmän mukainen peltojen yhteisomistus käyttöoikeuden määräaikaisine uudelleen jakamisineen sekä metsien tiukasti kontrolloitu valtion omistus oli ehkäissyt maanviljelyksen ja metsätalouden kehittymisen.

Maiden omistusoikeuden jakamisesta esitettiin konkreettinen suunnitelma. Sen mukaan puolet viljelyskelpoisista pelto- ja metsämaista jaettaisiin ”mahdollisimman alhaista veroa vastaan paikallisille asukkaille ikiajoiksi heidän ja heidän jälkeläistensä omistettavaksi ja hallittavaksi”. Neljäsosa metsämaasta ehdotettiin jaettavaksi asukasluvun mukaan kuntien kesken ja loput metsämaat, joutomaat ja vesistöt jäisivät autonomisen hallintoalueen omaisuudeksi.

Sivistysseuran julkaiseman *Karjalaisten Sanomien* syyskuun numerossa selostettiin laajalti Uhtuan kokouksen päätöksiä. Niistä käy ilmi karjalaisten toiveiden kohdistuminen Venäjän perustuslakia säätävään kansalliskokoukseen, jonka koolle kutsumiseen Venäjällä helmikuun vallankumouksen jälkeen valtaa pitänyt Väliaikainen hallitus oli sitoutunut ja jolle autonomiaehdotus päätettiin lähettää hyväksyttäväksi.

Lehdessä kannustettiin aktiivisuuteen karjalaisten edustajan saamiseksi kansalliskokoukseen marraskuussa pidettävissä vaaleissa: ”Kuka Vienan läänin karjalaisten edustajaksi Venäjän Perustavaan Kansalliskokoukseen? Aika on jo täpärä: pohtikaa, kansalaiset, kiireellä tätä tärkeää kysymystä!”

Samassa *Karjalaisten Sanomien* numerossa kerrottiin myös muista heinäkuussa pidetyistä karjalaisten kokouksista. Kansalliskokouksen aikaan Uhtualla kokoontuivat myös Venäjän armeijassa palvelleet karjalaiset sotilaat. Kokouksessa käsiteltiin Venäjän armeijassa vallitsevaa epäkohtaa karjalaisten opettamisesta vain venäjän kielellä, jota monet karjalaiset eivät osanneet sanaakaan.

Kokous päätti esittää, että virolaisten, lät-

tiläisten ja puolalaisten tavoin myös karjalaisille perustettaisiin omia joukko-osastoja, joissa koulutus tapahtuisi sekä karjalaksi että venäjäksi. Kokoukseen osallistui 24 Venäjän armeijassa palvellutta karjalaisista, heidän mukanaan kuusamolainen **Iivo Ahava**. Sotilaiden toiveita päätettiin ajaa eteenpäin Karjalan Sivistysseuran kautta, mutta myös Vienan Kemin Työ- ja Sotilasneuvoston kautta, johon edustajiksi valittiin karjalaiset aliupseerit **Jefim Lesojeff** ja **Semen Jakoljeff**.

Ennen Uhtuan kokousta oli Enkijärvellä Muurmannin radan varressa pidetty karjalaisten rautatietyöntekijäin kokous. Siellä päätettiin lähettää rautatietyöläisten edustajaksi Uhtuan kokoukseen **Paavo Paavonpoika Ahava**. Paavolle päätettiin anoa matkaa varten lomaa Enkijärven toimeenpanevalta komitealta, jollainen oli tuolloin Enkijärvellä perustettu.

Myös ratatyöläisten kokous asettui kannattamaan Karjalan muodostamista ”Venäjältä riippuvaksi osavaltioksi, jossa kaikki virastot ovat omakieliset”. Lisäksi vaadittiin ”maat ja metsät kansan omiksi” ja kouluihin karjalaiset opettajat ja karjalankieli opetuksen pääkieleksi.

Karjalaisten kansallisuuspoliittinen toiminta jatkui ja sai uusia muotoja lokakuussa 1917 Pietarissa tapahtuneen bolševikkien vallankaappauksen jälkeen. Seuraavana vuonna sekä Suomesta että Vienanmeren rannikolta Viena suuntautuneella poliittisella ja sotilaallisella toiminnalla olikin sitten kauaskantoinen merkitys Karjalan kansan kohtaloihin. Niistä lisää lehden seuraavassa numerossa.

Uhtuan pohjoispuolella sijainneen Röhön kyläläisiä kuvattuna kesällä 1917. Kuva: Karjalan Sivistysseuran Sampo-tietokanta.

Lokakuun suuri sosialistinen vallankumous oli kovin pieni uutinen Karjalaisten sanomissa 15.11.1917.

